

Nr 38

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge angående indrivning av underhållsbidrag, m. m.

Genom en den 30 mars 1962 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 158, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll samt med överlämnande av en den 23 mars 1962 mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge avslutad konvention angående indrivning av underhållsbidrag föreslagit riksdagen

dels att godkänna berörda konvention,

dels ock att antaga ett vid propositionen fogat förslag till lag om indrivning i Sverige av underhållsbidrag, fastställda i Danmark, Finland, Island eller Norge.

Beträffande konventionstexten får utskottet hänvisa till propositionen s. 2—11.

Det genom propositionen framlagda lagförslaget är av följande lydelse:

Lag

om indrivning i Sverige av underhållsbidrag, fastställda i Danmark, Finland, Island eller Norge

Sedan mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge den 23 mars 1962 slutits konvention angående indrivning av underhållsbidrag, förordnas härigenom som följer.

1 §.

Lagakraftvunnen dom, administrativ myndighets beslut eller skriftlig förbindelse, varigenom i Danmark, Finland, Island eller Norge någon förpliktats eller utfäst sig att utgiva underhållsbidrag till make, förutvarande make, barn i äktenskap, styvbarn, adoptivbarn, barn utom äktenskap eller moder till sådant barn och varå verkställighet kan vinnas i den stat, där domen eller beslutet meddelades eller förbindelsen ingicks, skall på begäran omedelbart verkställas här i riket efter vad nedan sägs. Detsamma skall gälla sådan i Danmark, Finland, Island eller Norge meddelad ännu icke lagakraftvunnen dom och sådant i någon av dessa stater av rätten, domaren eller överexekutor meddelat beslut, som kan verkställas lika med lagakraftvunnen dom.

Är genom dom eller beslut här i riket bidrag bestämt till lägre belopp eller ock fastställt, att underhållsskyldighet ej föreligger, kan verkställighet i strid häremot ej påfordras.

2 §.

Framställning om erhållande av verkställighet göres hos myndighet i den fördragsslutande stat, där sökanden vistas, eller i den stat, där domen eller beslutet meddelades eller förbindelsen ingicks.

Vistas sökanden i Sverige, göres framställning direkt hos vederbörande utmättningsman.

Framställning, som gjorts hos myndighet i Danmark, Finland, Island eller Norge, skall översändas till vederbörande länsstyrelse här i riket eller, om ovisshet råder angående behörig länsstyrelse, till utrikesdepartementets rättsavdelning. Behöriga att översända framställningen äro:

i *Danmark*: överövrigheten (i Köpenhamn överpresidenten och eljest vederbörande amtman) eller, om ovisshet råder angående behörig överövrighet, justitieministeriet;

i *Finland*: vederbörande länsstyrelse eller, om ovisshet råder angående behörig länsstyrelse, ministeriet för utrikesärendena;

i *Island*: justitieministeriet; samt

i *Norge*: vederbörande fylkesman eller, om ovisshet råder angående behörig fylkesman, socialdepartementet, när fråga är om bidrag till barn utom äktenskap eller moder till sådant barn, och eljest justitiedepartementet.

Myndighet, som i Danmark, Finland, Island eller Norge förskottsvis utbetalat bidrag, äger göra framställning om indrivning av bidraget direkt hos svensk myndighet enligt vad i tredje stycket sägs.

Handling, som är avfattad på finska eller isländska språket, skall vara åtföljd av bestyrkt översättning i erforderliga delar till svenska, danska eller norska språket.

3 §.

Den myndighet som skall verkställa indrivningen äger, om så anses erforderligt, kräva bevis, att domen, beslutet eller förbindelsen uppfyller i 1 § första stycket för verkställighet stadgade villkor. Bevis utfärdas i den stat, där domen eller beslutet meddelades eller förbindelsen ingicks, av myndighet som i 2 § tredje stycket sägs.

Har underhållsbidraget icke i domen, beslutet eller förbindelsen fastställts till bestämt belopp eller avser framställning om verkställighet högre belopp än som fastställts, må ock bevis om bidragets storlek krävas enligt vad i första stycket stadgas.

4 §.

Verkställigheten sker enligt vad som är stadgat om svensk domstols laga-kraftvunna dom eller, såvitt angår indrivning på grund av skriftlig förbindelse, för motsvarande fall gäller om här slutet avtal. Verkställigheten försigår utan avgift för den berättigade, såframt den ej skall ske i den ordning som gäller beträffande fast egendom. Utgift, för vilken befrielse sålunda njutes, skall gäldas av allmänna medel.

Influtet belopp översändes till sökanden eller till annan, som denne bestämmer.

5 §.

Vad i denna lag stadgas om underhållsbidrag avser jämväl bidrag till förlösnings- och barnsängskostnader samt till utgifter för barns särskilda utbildning, så ock för dess dop, konfirmation, sjukdom, begravning och dylikt.

6 §.

Kostnadsersättning, som ålagts den bidragspliktige i anledning av underhållsfrågans prövning, kan indrivnas enligt reglerna i denna lag.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen förordnar.

Genom denna lag upphäves lagen den 29 maj 1931 (nr 157) om indrivning i Sverige av underhållsbidrag, fastställda i Danmark, Finland, Island eller Norge.

Inledning. Mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge gäller en konvention den 10 februari 1931 angående indrivning av underhållsbidrag. I anslutning härtill har i Sverige utfärdats lagen den 29 maj 1931 (nr 157) om indrivning i Sverige av underhållsbidrag, fastställda i Danmark, Finland, Island eller Norge ävensom kungörelsen den 31 december 1931 (nr 430) angående ikraftträdande av nämnda lag och kungörelsen den 31 december 1931 (nr 431) angående indrivning i Danmark, Finland, Island eller Norge av underhållsbidrag, fastställda i Sverige.

Konventionen har i vissa delar erhållit ändrad lydelse genom överenskommelse den 1 april 1953 mellan de fördragsslutande staterna. Med anledning härav genomfördes vissa ändringar i 1931 års lag och i 1931 års indrivningskungörelse.

Med de under åren ökade förbindelserna mellan de nordiska länderna har konventionen fått vidgad betydelse. Härvid har visat sig att den ordning för handläggning av hithörande ärenden som föreskrives i konventionen i vissa fall varit ganska opraktisk. Från olika håll har därför framförts krav på en översyn av konventionen. Bl. a. har Nordiska rådets presidium i skrivelse den 2 september 1958 till regeringarna i de nordiska länderna hemställt, att regeringarna måtte överväga möjligheten att förenkla konventionens system.

För Sveriges del har en viss förenkling av förfarandet vid handläggningen av hithörande ärenden genomförts genom kungörelsen den 5 december 1958 (nr 608) med vissa föreskrifter om indrivning och redovisning av underhållsbidrag, fastställda i Danmark, Finland, Island eller Norge. I samband härmed har 1931 års indrivningskungörelse erhållit ändrad lydelse. Mer genomgripande ändringar har fått anstå i avbidan på en revision av konventionen.

Frågan om en sådan revision har sedermera tagits upp mellan delegerade från de nordiska länderna vid möten under 1959 och 1961.

Till grund för mötesförhandlingarna låg dels en inom det svenska justitiedepartementet i maj 1958 upprättad promemoria (stencilerad) och dels ett danskt utkast till ändringar i konventionen jämte motiv. På grundval av mötesförhandlingarna har därefter inom det svenska justitiedepartementet upprättats förslag till en ny konvention i ämnet. Sedan konventionsförslaget granskats i justitieministerierna i övriga länder och, efter vissa jämkningar,

godtagits av dessa, samt Kungl. Maj:t inhämtat lagrådets utlåtande över det vid propositionen fogade lagförslaget, har Kungl. Maj:t den 10 november 1961 för sin del godkänt konventionsförslaget. Detta har numera godkänts jämväl av de övriga staternas regeringar och konventionen har undertecknats av regeringarnas befullmäktigade ombud den 23 mars 1962.

Gällande bestämmelser. Enligt artikel 1 i *1931 års gällande konvention* skall lagakraftvunnen dom, administrativ myndighets beslut eller skriftlig förbindelse, varigenom i en av de fördragsslutande staterna någon förpliktats eller utfäst sig att utge underhållsbidrag till make, förutvarande make, barn i äktenskap, styvbarn, adoptivbarn, barn utom äktenskap eller moder till sådant barn och varå verkställighet kan vinnas i den staten, på begäran omedelbart verkställas i annan fördragsslutande stat. Detsamma gäller sådan ännu icke lagakraftvunnen dom och sådant av rätten, domaren eller överexekutor meddelat beslut, som kan verkställas lika med lagakraftvunnen dom. För verkställighet fordras i några situationer ytterligare att vissa i konventionen angivna villkor är uppfyllda.

Framställning om verkställighet kan enligt artikel 2 göras endast av vissa angivna myndigheter — för Sveriges del av utrikesdepartementets rättsavdelning eller av länsstyrelse. Framställningen skall göras hos motsvarande myndighet i verkställighetslandet och vara åtföljd av bevis, att vissa av de i konventionen angivna villkoren för verkställighet är uppfyllda.

I artikel 3 stadgas, att verkställigheten i varje stat sker enligt där gällande lag. Influtet belopp översändes till den myndighet som gjort framställningen eller till annan som myndigheten bestämmer.

Konventionens bestämmelser om underhållsbidrag avser enligt artikel 4 jämväl bidrag till förlossnings- och barnsängskostnader samt till utgifter för barns särskilda utbildning m. m. Enligt artikel 5 kan även kostnadsersättning, som ålagts den bidragspliktige i anledning av underhållsfrågans prövning, indrivnas enligt konventionen.

Närmare redogörelse för konventionsbestämmelserna ges i det följande.

Den i anslutning till konventionen utfärdade *1931 års lag* anknyter nära till konventionen. I 1 § utsäges, att urkund av det i konventionen angivna slag, vilken upprättats i Danmark, Finland, Island eller Norge, skall på begäran omedelbart verkställas här i riket. Enligt 2 § skall framställning om erhållande av verkställighet göras hos utrikesdepartementets rättsavdelning eller hos länsstyrelsen och vara åtföljd av bevis enligt artikel 2 i konventionen. I 3 § uttalas, att i avseende å verkställigheten skall gälla vad om svensk domstols lagakraftäggande dom är stadgat. Vidare utsäges bl. a., att influtet belopp skall översändas till den myndighet som gjort framställningen eller till annan som myndigheten bestämmer. I 4 § anges att vad i lagen stadgas om underhållsbidrag jämväl avser bidrag till förlossnings- och barnsängskostnader m. m. Enligt 5 § kan rättegångskostnad också indrivnas enligt lagen.

Rörande verkställighet här i riket enligt konventionen ges närmare före-

skrifter i 1958 års kungörelse. Denna inledes med ett stadgande att framställning om erhållande av verkställighet, vilken från behörig utländsk myndighet inkommit till utrikesdepartementets rättsavdelning eller länsstyrelse och är åtföljd av bevis som sägs i 2 § 1931 års lag, genast skall överlämnas till vederbörande utmätningsman. Rörande utmätningsmannens befattning med ärendet ges därefter detaljerade föreskrifter i kungörelsen.

Bestämmelser om vad den har att iakttaga som enligt konventionen vill erhålla verkställighet i något av de övriga nordiska länderna har intagits i 1931 års indrivningskungörelse. Enligt kungörelsens ursprungliga lydelse skulle ansökan om sådan verkställighet göras hos utrikesdepartementets rättsavdelning eller länsstyrelsen. För att minska rättsavdelningens arbete med ärendena genomfördes emellertid 1958 den ändringen, att hänvändelse till rättsavdelningen endast skall ske om särskilda skäl är därtill. Vid ansökningen skall fogas den exekutionstitel som åberopas ävensom, där fråga är om dom eller lagsökningsutslag, bevis att domen eller utslaget vunnit laga kraft. Genom ändring 1958 föreskrevs att sökanden även skall uppge huruvida någon del av beloppet guldits och när detta skett. Kungörelsen anger hos vilken myndighet i den andra staten den svenska myndigheten skall göra framställning om verkställighet. Myndigheten skall vid framställningen foga, förutom exekutionstiteln, sådant bevis som omtalas i konventionen. Genom ändring 1958 tillfogades att myndigheten jämväl skall lämna redogörelse för vad sökanden uppgivit om tidigare betalningar ävensom, i fall då framställning avser underhållsbidrag vilket efter vad därom är stadgat skall utgå med förhöjning, ange det belopp som skall utgå.

Promemorian. I den inom justitiedepartementet upprättade promemorian framhålles, att konventionens system i våra dagar framstår som tungrott. Kravet att framställning skall göras av myndighet i det land, där domen eller beslutet meddelades respektive där den skriftliga förbindelsen ingicks, leder i vissa situationer till en betydande omgång och medför egendomliga konsekvenser. Även i andra hänseenden kan det enligt promemorian finnas anledning att överse konventionen. Särskilt framhålles, att tillämpningen av 1955 års nordiska konvention om social trygghet — närmare bestämt dess regler om bidragsförskott, vilka kan medföra indrivning enligt 1931 års konvention — visat att de två konventionerna icke i allo passar överens. I promemorian anges därefter vissa punkter, på vilka ändring skulle kunna övervägas i 1931 års konvention.

Konventionsförslaget. Artikel 1. I artikeln har upptagits grundläggande bestämmelser om i vilka fall verkställighet må ske enligt konventionen. Bestämmelserna överensstämmer helt med artikel 1 första och andra styckena i gällande konvention.

I förslaget har icke bibehållits vissa i ett nuvarande tredje stycke meddelade bestämmelser, enligt vilka treds kovis meddelade domar och förelägganden i vissa fall undantagits från konventionens tillämpning; det stadgas här

att i fall då skyldigheten att utge bidrag till barn utom äktenskap eller till sådant barns moder genom dom eller föreläggande blivit fastställd i stat, där den bidragspliktige icke hade medborgarskap eller hemvist, verkställighet ej kan påfordras, med mindre han inställt sig i rättegången eller ock i behörig tid erhållit kännedom om stämningen eller föreläggandet. Enligt förslaget omfattas sålunda tredskovis meddelade domar och förelägganden generellt av konventionen. I den svenska *promemorian* anföres härom bl. a., att även dylika domar och förelägganden grundar rätt till bidragsförskott enligt 1955 års nordiska konvention om social trygghet. Om förevarande konvention generellt finge omfatta avgöranden av detta slag, skulle, framhålls det, en betydande förenkling kunna vinnas.

Artikel 2. Artikeln behandlar ordningen för framställande av begäran om verkställighet enligt konventionen.

Enligt *gällande konvention* skall den underhållsberättigades begäran om verkställighet städse riktas till viss, i konventionen angiven myndighet i det land där hans exekutionstitel är i första hand verkställbar, d. v. s. där domen meddelades eller förbindelsen ingicks; man brukar här tala om dokumentslandet. Den myndighet hos vilken sådan begäran gjorts skall göra framställning om verkställighet hos motsvarande myndighet i det andra landet. Denna överlämnar därefter ärendet till behörigt indrivningsorgan.

I den svenska *promemorian* har riktats kritik mot bestämmelsen att framställning om verkställighet skall göras av myndighet i dokumentslandet. Om den underhållsberättigade vistas i annat land, måste han därifrån vända sig till myndigheten i dokumentslandet, vilken i sin tur vänder sig till den mottagande myndigheten i verkställighetslandet. Särskilt om den underhållsberättigade vistas i verkställighetslandet, framstår förfarandet som en onödig omgång.

I *promemorian* anföres vidare:

Än mer egendomligt ter sig förfarandet i följande fall. Antag att i Finland fastställts underhållsbidrag till ett barn utom äktenskap samt att därefter såväl barnet som den underhållspliktige flyttat till Sverige. Enligt 1955 års konvention om social trygghet är barnet — under förutsättning att det är medborgare i nordiskt land eller därmed jämställd statslös — berättigat till bidragsförskott i Sverige. Om den underhållspliktige försummar sin betalningsskyldighet kommer följaktligen svensk barnavårdsnämnd att betala ut bidragsförskott för barnet. Barnavårdsnämnden är enligt svensk lag skyldig söka kräva åter vad den utgivit av den underhållspliktige. Någon svensk exekutionsurkund finnes emellertid icke. Bidragsförskottet har nämligen utgått på grund av det finska dokumentet och på grund av detta kan exekution erhållas i Sverige endast i den ordning som anges i 1931 års konvention. För att kunna indriva sin fordran i Sverige måste följaktligen den svenska barnavårdsnämnden hänvända sig till den finska konventionsmyndigheten, ministeriet för utrikesärendena. Det har uppgivits att svenska barnavårdsmyndigheter hesiterat inför en sådan demarsch. Farhågor ha också framförts över att utländsk myndighet icke skulle vara beredd att ställa sig som sökande för svensk myndighets räkning. Såvitt är känt ha dock dessa farhågor icke i praktiken besannats.

Situationen kan också vara den att bidraget fastställts i Finland och bar-

net vistas i Sverige där bidragsförskott utgått, medan den underhållspliktige flyttat till Norge. Även här har den svenska barnavårdsnämnden att hänvända sig till finsk myndighet för att få sin fordran indriven, denna gång i Norge.

Mot bakgrund av det anförda synes man enligt promemorian kunna sätta i fråga behovet och lämpligheten av föreskriften om att framställning om verkställighet skall göras av myndighet i dokumentlandet. Med nuvarande samhörighet inom Norden synes det icke otänkbart att tillåta sökanden att vända sig direkt till myndighet i verkställighetslandet. I varje fall synes en lättnad från kravet på förmedling av myndighet i dokumentlandet böra medges, när den bidragsberättigade vistas i verkställighetslandet, liksom också när den fordran som skall indrivas tillkommer barnavårdsnämnd eller annan myndighet.

Vid *de delegerades överläggningar* framhölls emellertid från dansk sida att den nuvarande bestämmelsen, att framställning städse skulle göras av myndighet i dokumentlandet, också hade vissa fördelar. Det vore sålunda otvivelaktigt en lättnad för indrivningsmyndigheterna i det land där den bidragsskyldige uppehåller sig att saken alltid går genom en annan myndighet. Saken blir bättre förberedd, bl. a. genom att det klargöres, vilket belopp den bidragsberättigade kräver indrivet, och vidare kan saker, som med säkerhet faller utanför konventionen, t. ex. krav som stödes på avtal om bodelning, genast avskiljas. Man borde därför bevara nuvarande ordning i normalfallen, nämligen då den bidragsberättigade bor eller uppehåller sig i dokumentlandet, men ge möjlighet till ett enklare förfarande än för närvarande i de mindre vanliga fallen, då detta icke var händelsen. Detta skulle kunna uppnås genom en regel om att hänvändelse om indrivning städse skulle kunna ske till myndigheterna i det land där den bidragsberättigade bor. Om den bidragsskyldige uppehåller sig i samma land, verkställes indrivningen omedelbart av detta lands myndigheter. Uppehåller sig den bidragsskyldige i annat nordiskt land, vidarebefordras saken dit. I det förra fallet borde den bidragsberättigades hänvändelse, i motsats till vad förhållandet vore nu, icke behöva riktas till högre myndighet utan kunna göras direkt hos de lokala indrivningsmyndigheterna.

De delegerade fann övervägande skäl tala för att utforma förevarande stadgande i enlighet med det danska förslaget. Det ansågs dock lämpligt att komplettera detta med en föreskrift att den underhållsskyldige jämväl skulle ha rätt att städse vända sig till myndighet i dokumentlandet. Bl. a. avsåg man härvid fall då den underhållsberättigade vistas i land utanför Norden.

I enlighet härmed har i artikelns första stycke upptagits stadgande, att framställning om erhållande av verkställighet skall göras hos myndighet i den fördragsslutande stat, där den bidragsberättigade vistas, eller i den fördragsslutande stat, där domen eller beslutet meddelades eller den skriftliga förbindelsen ingicks. Avsett är härvid att varje land internt skall utfärda föreskrifter om till vilken myndighet framställning skall göras. I

andra stycket har föreskrivits, att i fall då verkställighet skall äga rum i annan fördragsslutande stat än den, där framställning gjorts efter vad i första stycket sägs, framställningen skall översändas till förstnämnda stat; i stadgandet bestämmes vilka myndigheter som i de olika länderna är behöriga att översända och mottaga framställning.

I sistnämnda hänseende anges för närvarande såsom behörig myndighet i Sverige utrikesdepartementets rättsavdelning eller länsstyrelse. I anslutning till vad som föreskrives i 1931 års indrivningskungörelse i dess lydelse efter ändringen 1958 har i förslaget bestämmelsen i denna del erhållit den utformningen, att framställningen skall översändas till vederbörande länsstyrelse eller, om ovisshet råder angående behörig länsstyrelse, utrikesdepartementets rättsavdelning.

Det i den svenska promemorian framförda önskemålet om särskilda lättnader i det fallet, att indrivningen avser av barnavårdsnämnd eller motsvarande myndighet utgivet bidragsförskott, har tillgodosetts genom en bestämmelse i tredje stycket. Enligt denna må framställning om indrivning av vad sålunda utbetalats göras direkt hos myndighet i annan fördragsslutande stat enligt vad i andra stycket sägs.

I fjärde stycket har upptagits bestämmelse om att handling som är avfattad på finska eller isländska språket skall vara åtföljd av bestyrkt översättning i erforderliga delar till danska, norska eller svenska språket. Bestämmelsen motsvarar artikel 2 tredje stycket i gällande konvention.

Artikel 3. Artikelns första stycke reglerar frågan om skyldighet att förse exekutionstitel med bevis, att den uppfyller i artikel 1 första stycket för verkställighet stadgade villkor. I praktiken är här närmast fråga om bevis att dom vunnit laga kraft. Övriga villkor, t. ex. att det föreligger sådan släktskap mellan den underhållsberättigade och den underhållsskyldige som avses i nämnda stadgande, torde nämligen i allmänhet omedelbart framgå av exekutionstitelns innehåll.

I *gällande konvention* föreskrives i artikel 2 andra stycket, att den myndighet som gör framställningen därvid skall foga bevis bl. a. i de hänseenden om vilka nu är fråga.

Vid *delegerades överläggningar* framhölls från svensk sida såsom önskvärt att den nuvarande regeln bibehölls. Från dansk sida motsatte man sig emellertid en regel om ovillkorlig skyldighet för sökanden att förete bevis i här berörda avseende. Det framhölls att i Danmark det praktiskt taget icke förekommer att domar läggs till grund för indrivning av underhållsbidrag. Domstolen överlåter nämligen nästan alltid till administrativ myndighet att fastställa bidragets belopp och denna myndighets resolution blir då exekutionstitel. Att förse sådan resolution med lagakraftbevis förekommer icke. Från dansk synpunkt vore det därför synnerligen angeläget att konventionen utformades så att dylika bevis icke bleve obligatoriska. Från norsk sida framfördes liknande synpunkter.

De delegerade enades i denna del om att föreslå en ordning enligt vilken

bevis varom här är fråga ej skulle vara obligatoriskt men vederbörande indrivningsmyndighet efter eget beprövande skulle äga att kräva dylikt bevis. Ett stadgande av denna innebörd har upptagits i förevarande stycke. Från dansk och norsk sida framhölls i anslutning härtill, att det vore en förutsättning att möjligheten att kräva bevis icke utnyttjades beträffande danska och norska administrativa beslut om bidrag.

I andra stycket har upptagits en regel om bevis i vissa fall rörande bidragets storlek.

I den svenska *promemorian* har härom anförts:

I våra dagar förekommer det ej sällan, att underhållsbidrag lagligen skall utgå med högre belopp än som angives i exekutionstiteln. I Sverige finnes sålunda en lag av den 6 juni 1952 — ändrad 1957 — om höjning av vissa underhållsbidrag, genom vilken de som äro berättigade till familjerättsliga underhållsbidrag tillförsäkrats en viss kompensation för den försämring av penningvärdet som ägt rum under senare år. En liknande lagstiftning finnes i Finland. Vidare lär i Danmark förekomma ett system med ortsgrade-rade bidrag, vilket även skulle medföra att man ej omedelbart av dokumentet kan utläsa hur stort belopp som skall utgå. I dylika fall torde redan nu den som begär verkställighet i eget intresse iakttaga, att till handlingarna fogas bevis av något slag om hur stort belopp som lagligen skall utgå. Det kan likväl finnas anledning att i en reviderad konvention inrycka en bestämmelse om skyldighet för sökanden att i förekommande fall styrka storleken av beloppet.

Vid *delegerades överläggningar* framhölls från dansk sida, att uppgift om storleken av beloppet i hithörande fall ej borde vara obligatorisk men kunna krävas, om myndighet som mottagit begäran om verkställighet funne det nödvändigt. I danska bidragsresolutioner fastställes bidrag till barn ofta till det för orten vid varje särskild tidpunkt gällande s. k. normalbidraget. Särskilt i större städer, där det förekommer många indrivningssaker enligt konventionen, torde indrivningsmyndigheterna ofta kunna fastslå bidragets storlek utan särskilt bevis. I fall då offentlig myndighet (socialudvalg etc.) står som sökande, borde dess uppgift om bidragets storlek i regel kunna godtagas utan särskilt bevis.

I anslutning till vad som sålunda anförts från dansk sida enades de delegerade om att ge förevarande bestämmelse utformningen, att i fall då underhållsbidraget icke i domen, beslutet eller förbindelsen fastställts till bestämt belopp eller framställning om verkställighet avser högre belopp än som fastställts, även bevis om bidragets storlek må krävas enligt vad i första stycket stadgas.

Artikel 4. I första stycket stadgas, i anslutning till en motsvarande bestämmelse i artikel 3 första stycket i nuvarande konvention, att verkställighet sker i varje stat enligt där gällande lag.

I förslaget har icke bibehållits en bestämmelse i nämnda stadgande i gällande konvention, att verkställighet, där fråga är om skriftlig förbindelse, som ej är fastställd av domstol eller administrativ myndighet, kan begränsas till införsel i avlöning eller vad därmed i förevarande hänseende är lik-

ställt. Vad angår indrivning i Sverige torde ändringen icke ha någon betydelse, eftersom verkställighet hos oss i hithörande fall över huvud taget ej lär kunna ske på annat sätt än genom införsel.

Enligt andra stycket skall verkställigheten försiggå utan avgift för den berättigade, såframt den ej skall ske i den ordning som gäller beträffande fast egendom. Stadgandet överensstämmer med artikel 3 andra stycket i gällande konvention.

I tredje stycket föreskrives att influtet belopp översändes till den som gjort framställningen eller till annan som denne bestämmer. Enligt motsvarande bestämmelse i artikel 3 tredje stycket i gällande konvention skall beloppet sändas till den myndighet som gjort framställningen eller till annan som myndigheten bestämmer. Att beloppet skall sändas direkt till sökanden innebär en förenkling och har icke ansetts kunna medföra någon olägenhet.

Artikel 5. I anslutning till ett motsvarande stadgande i artikel 5 i gällande konvention stadgas här att bestämmelserna om underhållsbidrag avser jämväl bidrag till förlossnings- och barnsängskostnader samt till utgifter för barns särskilda utbildning, så ock för dess dop, konfirmation, sjukdom, begravning och dylikt. Bestämmelsen överensstämmer med en motsvarande föreskrift i artikel 5 i gällande konvention utom såtillvida att orden »och dylikt» tillfogats. Tillägget, som gjorts på dansk begäran, åsyftar exempelvis kostnader för s. k. borgerlig konfirmation, tandläkarbehandling och liknande.

Artikel 6. Artikeln, som helt överensstämmer med artikel 6 i gällande konvention, innehåller, att kostnadsersättning, som ålagts den bidragspliktige i anledning av underhållsfrågans prövning, kan indrivras enligt reglerna i konventionen.

Departementschefen. Efter den ovan återgivna redogörelsen för konventionsförslaget anförde *föredragande departementschefen, statsrådet Kling*, vid lagrådsremissen den 15 september 1961:

»Den år 1931 ingångna nordiska konventionen om indrivning av underhållsbidrag har för de underhållsberättigade liksom också för barnavårdsnämnder och andra myndigheter som utbetalar bidragsförskott varit av stort värde, då det gällt att utfå bidrag eller återbetalning av förskott från underhållsskyldiga som flyttat till annan nordisk stat. Det i konventionen reglerade systemet för erhållande av indrivning har emellertid i vissa fall visat sig vara opraktiskt. Enligt konventionen skall underhållsberättigad städse vända sig till myndighet i det land där exekutionstiteln — den dom, förbindelse o. s. v. på vilken anspråket grundar sig — tillkom. Denna myndighet skall därefter göra framställning om verkställighet hos myndighet i det land där den underhållsskyldige vistas. Systemet är i första hand avsett för fall, då den underhållsberättigade bor i det land där exekutionstiteln tillkom men den underhållsskyldige flyttat till annat nordiskt land. Med den ökade samfärdseln mellan de nordiska länderna är det emellertid numera ej ovan-

ligt att även den underhållsberättigade vistas i annat land än det där exekutionstiteln tillkom. Från de myndigheter som handlägger sådana ärenden det här gäller har framhållits att konventionens ordning för indrivning i dessa fall är osmidig och tidsödande. Särskilt om båda parter vistas i samma land, är det otillfredsställande att den underhållsberättigade icke, såsom ligger närmast till hands, kan vända sig direkt till vederbörande exekutionsorgan i landet, utan måste gå omvägen över myndighet i det land där exekutionstiteln tillkom. Även i vissa andra avseenden har framhållits att den nuvarande ordningen behöver förenklas. Förhållandet har uppmärksamrats i samliga nordiska länder, och en framställning om översyn av konventionen har riktats till ländernas regeringar bl. a. från Nordiska rådet.

Det förslag till en ny konvention i ämnet som framlagts av de för ändamålet utsedda delegerade avser att avhjälpa de brister som här antytts. Såsom framgått av den tidigare lämnade redogörelsen för förslaget bygger detta på principen att den underhållsberättigade städse skall äga göra framställning om verkställighet till myndighet i det land där han vistas. Om den underhållsberättigade bor kvar i det land där exekutionstiteln tillkom innebär detta icke någon förändring i förhållande till gällande rätt. Däremot innebär principen en avsevärd förenkling om han flyttat till annat nordiskt land och särskilt om han vistas i samma land som den underhållspliktige. Avsett är att han i sistnämnda fall skall kunna vända sig direkt till exekutionsmyndighet i detta land. Närmare föreskrifter om till vilken myndighet framställning om verkställighet skall göras skall utfärdas i varje lands interna lagstiftning. Den nu berörda regeln har kompletterats med en föreskrift, att den underhållsberättigade städse skall äga vända sig till myndighet i det land där exekutionstiteln tillkom. Denna regel är av betydelse i fall då båda parterna flyttat från detta land och numera uppehåller sig i skilda länder.

I fråga om vissa andra nyheter i konventionen ber jag att få hänvisa till den förut lämnade redogörelsen.

Det sålunda framlagda förslaget till ändring av den gällande ordningen synes mig välgrundat och ägnat att medföra en välkommen förenkling av det nuvarande förfarandet. Jag vill därför tillstyrka, att man ersätter den nuvarande konventionen med en konvention i enlighet med förslaget.

Om en ny konvention blir gällande, måste vissa ändringar företagas i några av bestämmelserna i den i anslutning till gällande konvention utfärdade lagen den 29 maj 1931 om indrivning i Sverige av underhållsbidrag, fastställda i Danmark, Finland, Island eller Norge. Ehuru åtskilliga bestämmelser kan bibehållas i gällande lydelse, synes det mig mest praktiskt att en ny lag i ämnet utfärdas. Vidare bör de i anslutning till 1931 års lag utfärdade kungörelserna ersättas med nya författningar.

Jag övergår härefter till en redogörelse för de stadganden som bör upptagas i den nya lagen.

Artikel 1 i konventionsförslaget innehåller grundläggande regler om i vilka fall verkställighet enligt konventionen kan sökas. Då dessa regler icke

avviker från gällande konvention, kan motsvarande bestämmelser i nuvarande lag (1 §) väsentligen oförändrade överföras till den nya lagen. Vad angår underhållsbidrag till moder till barn utom äktenskap utgår enligt svensk lag (föräldrabalken 7:10 tredje stycket) bidrag även där barnet föddes dött eller havandeskapet avbrutits. Konventionen är avsedd att täcka även dylika fall.

För närvarande innehåller artikel 1 i ett tredje stycke en bestämmelse om att verkställighet i vissa fall ej får ske om exekutionstiteln meddelats tredskovis. I 1931 års lag har hänsyn tagits till denna föreskrift genom en hänvisning i 2 § andra stycket. De delegerade har emellertid föreslagit att förevarande konventionsstadgande skall utgå, eftersom även här avsedda domar och förelägganden grundar rätt till bidragsförskott enligt 1955 års nordiska konvention om social trygghet. Jag har icke något att erinra mot detta förslag, som medför att i den nya lagen icke erfordras någon motsvarighet till den hänvisning som finns i den gällande lagen.

I artikel 2 första stycket har upptagits bestämmelser om ordningen för framställning om verkställighet. Framställning skall göras hos myndighet i den fördragsslutande stat, där den bidragsberättigade vistas, eller i den fördragsslutande stat, där domen eller beslutet meddelades eller den skriftliga förbindelsen ingicks. Häremot svarande bestämmelser bör upptagas såsom första stycke i 2 § av den nya lagen. Dock synes lämpligt att utbyta uttrycket »den bidragsberättigade» mot »sökanden», eftersom här även åsyftas myndighet som förskottsvis utgivit bidrag.

Det är avsett att varje land internt skall bestämma hos vilken myndighet framställning skall göras. I Sverige bör sökande äga vända sig direkt till vederbörande utmätningsman. Föreskrift härom bör upptagas i andra stycket av paragrafen.

Har framställning gjorts hos myndighet i något av de övriga länderna, skall den enligt artikel 2 andra stycket översändas till vederbörande länsstyrelse här i riket eller, om ovisshet råder angående behörig länsstyrelse, till utrikesdepartementets rättsavdelning. Behöriga att översända framställning är härvid vissa angivna högre myndigheter. Förslagets innehåll i dessa delar bör upptagas i paragrafens tredje stycke. Om den svenska myndighetens befattningsområde med ärendet bör, liksom skett i anslutning till gällande lag, bestämmelser utfärdas i administrativ ordning.

I anslutning till artikel 2 tredje stycket bör i paragrafens fjärde stycke stadgas, att myndighet, som i något av de övriga länderna förskottsvis utbetalat bidrag, äger göra framställning om indrivning av bidraget direkt hos svensk myndighet efter vad i paragrafens tredje stycke sägs.

Artikel 2 fjärde stycket stadgar, att handling som är avfattad på finska eller isländska språket skall vara åtföljd av bestyrkt översättning i erforderliga delar till danska, norska eller svenska språket. Regeln finns i gällande konvention, och motsvarande föreskrift i nuvarande lag (2 § tredje stycket) kan därför oförändrad överföras till den nya lagen, där den bör intas såsom femte stycke i 2 §.

I artikel 3 första stycket föreskrives, att den myndighet som skall verkställa indrivningen äger, om så anses erforderligt, kräva bevis, att exekutionstiteln uppfyller de villkor för verkställighet som anges i konventionen. I gällande konvention är dylikt bevis obligatoriskt. Enligt min mening är det icke utan sina betänkligheter att sålunda bl. a. slopa kravet på obligatoriskt lagakraftbevis på domar. Jag anser emellertid att det, i enlighet med förslagets syfte, bör kunna lämnas åt myndigheterna att i varje enskilt fall avgöra huruvida bevis skall infordras. Jag förordar därför att i 3 § av den nya lagen såsom första stycke upptages ett stadgande, som helt ansluter sig till konventionsförslaget. Av stadgandet framgår att bevis utfärdas i det land, där exekutionstiteln tillkom, av myndighet som i 2 § tredje stycket sägs. Avsett är att begäran om bevis skall riktas direkt till denna myndighet av den myndighet som verkställer indrivningen. Vad angår tillämpningen synes man med hänsyn till vad som upplysts under de delegerades överläggningar kunna underlåta att kräva lagakraftbevis rörande danska och norska administrativa bidragsbeslut.

Enligt artikel 3 andra stycket skall i fall då underhållsbidraget icke i domen, beslutet eller förbindelsen fastställts till bestämt belopp eller framställning om verkställighet avser högre belopp än som fastställts, även bevis om bidragets storlek kunna krävas enligt vad i första stycket i artikeln stadgas. Ett motsvarande stadgande, som står i principiell överensstämmelse med en föreskrift i 1931 års indrivningskungörelse, bör upptagas såsom andra stycke i 3 § av den nya lagen.

Artikel 4 innehåller vissa regler om ordningen för verkställighet. Då reglerna i huvudsak överensstämmer med gällande konvention, kan motsvarande föreskrifter i nuvarande lag (3 §) väsentligen oförändrade överföras till den nya lagen, där de bör upptagas i 4 §. Såvitt angår indrivning på grund av skriftlig förbindelse bör dock anges att verkställighet skall ske enligt vad som för motsvarande fall gäller om här slutet avtal.

Enligt artikel 5 skall bestämmelserna om underhållsbidrag avse jämväl bidrag till förlossnings- och barnsängskostnader samt till utgifter för barns särskilda utbildning, så ock för dess dop, konfirmation, sjukdom, begravning och dylikt. Orden »och dylikt» innefattar ett tillägg i förhållande till gällande konvention. Med dessa åsyftas bl. a. utgifter för borgerlig konfirmation samt tandläkarbehandling. Jämkningsen, som synes mig böra godtagas, föranleder att en motsvarande ändring bör vidtagas vid överförandet av gällande lagbestämmelser i ämnet (4 §) till den nya lagen, där de bör upptagas i 5 §.

Artikel 6 innehåller en bestämmelse om kostnadsersättning. Bestämmelsen överensstämmer helt med gällande konvention, och motsvarande regel i gällande lag (5 §) kan därför oförändrad överföras till den nya lagen, där den bör upptagas i 6 §.

Då tidpunkten för ratifikation av den nya konventionen icke nu kan med säkerhet fastställas, torde få ankomma på Kungl. Maj:t att förordna om lagens ikraftträdande.»

Lagrådet. Lagförslaget har av lagrådet lämnats utan erinran.

Utskottet. Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

att förevarande proposition, nr 158, måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 10 maj 1962

På första lagutskottets vägnar:

INGRID GÄRDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Ahlkvist, Nyström, Erik Svedberg, Arvidson, fröken Mattson, herrar Alexanderson, Hilding och Svanström;

från andra kammaren: fru Gärde Widemar, herr Landgren, fru Johansson, herrar Östrand, Svensson i Vä, Ekström i Björkvik, Gustafsson i Borås och Fröding.